

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele esitatavad nõuded, sealhulgas katseloomade üle arvestuse pidamise täpsemad nõuded ja loomade heaolu üksuse täpsemad ülesanded” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse loomakaitseaduse § 39 lõike 3, § 42² lõike 2 ja § 42³ lõike 5 alusel.

Eelnõu väljatöötamise vajadus on tingitud asjaolust, et Euroopa Komisjon esitas Eestile 2. juunil 2016. a EU Pilot andmebaasi kaudu päringu 8622/16/ENVI seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 33–79). EU Pilot on projekt, millega Eesti ühines 14. septembril 2010. Selle projekti eesmärgiks on kaebuste ja päringute kiirem ja tõhusam menetlemine ning EL õiguse rikkumiste lahendamine võimalikult varases staadiumis. Tegemist ei olnud veel rikkumismenetlusega, vaid rikkumismenetluse eelse dialoogiga Eesti ja Euroopa Komisjoni vahel.

Eelnimetatud päringus juhtis Euroopa Komisjon tähelepanu mitmete puudustele, mis sisalduvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL ülevõtmiseks kehtestatud põllumajandusministri 27. detsembri 2012. a määruses nr 92 „Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele esitatavad nõuded, sealhulgas katseloomade üle arvestuse pidamise täpsemad nõuded ja loomade heaolu üksuse täpsemad ülesanded” (edaspidi *määrus nr 92*). Nimetatud puudustest tulenevalt täpsustatakse ja täiendatakse eelnõuga määrust nr 92. Kuna täiendusi ja täpsustusi on enamikus määruse nr 92 tekstis, siis on määruse paremaks mõistmiseks koostatud uus määruse eelnõu, milles kavandatakse senise määruse kehtetuks tunnistamine.

Eelnõus tehtud osa muudatustega on üksnes täpsustatud määruses nr 92 olemasolevaid, kuid liiga üldsõnalisi nõudeid ning viidud need nõuded paremini kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL sõnastusega. Kuid osa Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2010/63/EL tulenevad eelnõus sätestatud nõudeid on uued, näiteks nõue, mille kohaselt peavad vajaduse korral katseruumid ja laboriseadmed olema ka katseloomadega varustamise ja katseloomade kasvatamise ettevõtetes. Samuti lisanduvad katseloomade keskkonna mitmekesistamise täpsemad nõuded ning katseloomade puhke- ja magamisalade olemasolu nõue. Uued on mitmete kavade ja strateegiate koostamise nõuded, nagu näiteks katseloomade tervises seisundi tagamise strateegia koostamise nõue, katseloomade keskkonna mitmekesistamise strateegia koostamise nõue, katseloomade kohanemis- ja treeningkavade koostamise nõue, katseloomade uude elukohta paigutamise kava ja katseloomade elukeskkonda tagasiviimise kava ehk rehabiliteerimiskava koostamise nõue ning ahviliste kasvatamise puhul ahviliste kasvatamise strateegia koostamise nõue.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna loomakaitse ja põllumajandusloomade aretuse büroo peaspetsialist Britt Purdelo (tel 625 6205, britt.purdelo@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Tuula (tel 625 6166, katrin.tuula@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Seoses Euroopa Komisjoni EU Pilot andmebaasi kaudu tulnud päringuga 8622/16/ENVI, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL nõuete ülevõtmist Eesti õigusaktides, ilmnes vajadus täpsustada määrust nr 92 ning tagada sellega, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/63/EL oleks ilma puudusteta ja eesmärgipäraselt üle võetud. Määruse paremaks mõistmiseks on koostatud uus määruse eelnõu terviktekstina.

Eelnõu koosneb 31 paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Lõikes 1 sätestatakse, kellele ja millised nõuded määrusega kehtestatakse. Määrusega nr 92 võrreldes lisandub § 1 lõige 2, millega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artikli 33 lõige 3, mis annab liikmesriikidele võimaluse, et katseloomade hooldamise ja pidamise nõuetest võib liikmesriik lubada erandeid teaduslikel, katseloomade heaolu või katseloomade tervisega seotud põhjustel. Artikli 33 lõikest 3 tulenevalt on eelnõu § 1 lõikes 2 sätestatud, et loomkatseprojekti loakomisjon võib teha erandeid selles määruses sätestatud katseloomade hooldamise ja pidamise nõuetest konkreetse loomkatseprojekti suhtes teaduslikel, katseloomade heaolu või katseloomade tervisega seotud põhjustel. Erandi tegemise korral peab loakomisjon määrama loomakaitse § 45 lõike 2 kohaselt antud loomkatseprojekti loas, millised on loomkatse läbiviimise tingimused, sealhulgas loomkatses rakendatavad menetlused ning katseloomade hooldamise ja pidamise tingimused loomkatse tegemise ajal.

Eelnõu §-ga 2 kehtestatakse nõuded katseloomade pidamise ehitisele ja ruumile. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga jäävad samaks määruse nr 92 § 2 lõigetes 1 ja 4 esitatud nõuded (eelnõu § 2 lõiked 1 ja 6). Lisandub nõue, et katselooma pidamise ehitise ja ruumi peavad olema materjalist, mis ei ole katseloomale kahjulik, ning need projekteeritakse ja ehitatakse nii, et need ei põhjusta katseloomale vigastusi (eelnõu § 2 lõige 2). Praegu kehtib nõue, et katseloomade pidamise vahendid ja seadmed, millega katseloom kokku puutub, ei tohi olla katseloomale kahjulikud, kuid oluline on kehtestada asjakohane nõue ka ehitise ja ruumi kohta üldiselt. Paragrahvi 2 lisatakse ka nõue, et juhul, kui katselooma pidamise ehitise või ruum ei ole mõeldud ühekordseks kasutamiseks, valmistatakse see puhastamist ja mikroorganismide eemaldamist või hävitamist taluvast materjalist (eelnõu § 2 lõige 3). See on oluline, et takistada katselooma pidamiseks mõeldud ruumis või ehitises mikroorganismide levikut. Samuti lisandub eelnõu § 2 nõue, et katseloomade pidamise ruumi põrand ja seinad peavad olema kaetud kergesti puhastatava materjaliga, mis ei ole katseloomale kahjulik ega põhjusta katseloomale vigastusi ning on loomade ja puhastamise suhtes vastupidav (eelnõu § 2 lõige 4). Põrand kohandatakse katselooma liigile ja vanusele vastavaks ning projekteeritakse nii, et see hõlbustab väljaheidete kõrvaldamist. Vajaduse korral peavad põrandas olema vedeliku äravooluavad (eelnõu § 2 lõige 5). Nimetatud nõuded on samuti olulised puhtuse hoidmiseks ja mikroorganismide leviku takistamiseks. Samuti on need olulised selleks, et katseloom ei saaks end vigastada ja et katseloomade pidamise ruumis ei tekiks ülejutusi. Kõik ülalpool mainitud nõuded, mis lisanduvad § 2, tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 1.2 alapunktist b ja punkti 3.3 alapunktist c. Veel lisandub eelnõu § 2 nõue, mille kohaselt tuleb katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes koostada ruumide korrapärase ja tõhusa puhastamise kava ning tagada rahuldav hügieenitase. Kohustus selline kava koostada tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 1.2 alapunktist a. Korrapärase ja tõhusa puhastamise kava koostamine on oluline, sest aitab tagada vajalikku hügieenitaset.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse võrreldes määrusega nr 92 uus paragrahv, milles on esitatud nõuded katseloomade pidamiseks kasutatavate vahendite ja seadmete kohta. Eelnõus on katseloomade pidamise ehitist ja ruumi ning vahendeid ja seadmeid käsitlevad sätted sisu järgi rühmitatud eraldi paragrahvideks. Sätete parema jälgitavuse huvides lisatakse osa määruse nr 92 §-s 2 sätestatud nõuetest uude paragrahvi. Võrreldes määrusega nr 92 kehtestatakse eelnõu §-s 3 kaks uut nõuet. Esiteks täpsustatakse määruse nr 92 § 2 lõikes 5 sätestatud nõuet katseloomade pidamise vahendite ja seadmete kohta. Uue sõnastuse kohaselt peavad seadmed ruumis paiknema ja olema kaitstud nii, et loom ei saaks ennast vigastada ega seadmeid lõhkuda. Määrusega nr 92 võrreldes täpsustatakse asjaolu, et seadmed peavad olema ka kaitstud selliselt, et loom ei saaks end vigastada ega seadmeid lõhkuda. See täpsustus on oluline, et viia määruse eelnõu täielikult kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 1.2 alapunktiga b. Teiseks täpsustatakse määruse nr 92 § 2 lõikes 6 sätestatud nõuet, et seadmete rikete vältimiseks ning nende kõrvaldamiseks tuleb koostada ettevõttes plaan. Eelnõu § 3 lõikes 4 sätestatakse, et mitte ainult seadmete, vaid ka ehitiste puuduste vältimiseks ja nende kõrvaldamiseks koostatakse ettevõttes asjakohane plaan. See täpsustus on oluline, et viia määruse eelnõu täielikult kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 1.1 alapunktiga b.

Eelnõu §-ga 4 täiendatakse määruse nr 92 § 3 lõiget 1 (eelnõu § 4 lõige 1) selliselt, et nõue, mille kohaselt ettevõttel peavad olema vajaduse korral laboratoorsed võimalused ning üld- ja erikatseruumid, kehtib kõigile katseloomadega tegelevatele ettevõtetele, mitte vaid katseloomade kasutamise ettevõtetele. Selline vajadus laboratoorsete võimaluste ning üld- ja erikatseruumide olemasolu järele on eelkõige siis, kui katseloomade kasvatamise või katseloomadega varustamise ettevõtte on ühtlasi katseloomade kasutamise ettevõtte. Samuti muudetakse kehtiva määruse nr 92 § 3 lõikes 4 sätestatud nõuet, mille kohaselt katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad olema vajaduse korral vähemalt sellised laboriseadmed, millega on võimalik teha lihtsaid diagnostilisi katseid ja *post mortem* uuringuid ning võtta proove mujal tehtavate ulatuslikumate laboratoorsete uuringute jaoks. Võrreldes määrusega nr 92 peavad eelnõu kohaselt vajaduse korral olema eelnimetatud laboriseadmed mitte ainult katseloomade kasutamise ettevõttes, vaid ka katseloomadega varustamise ja katseloomade kasvatamise ettevõtetes (eelnõu § 4 lõige 4). Nimetatud nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 1.3 alapunktist a.

Eelnõu §-ga 5 täpsustatakse nõudeid katseloomadega tegelevate ettevõtete teenindusruumide kohta. Lisatud on nõue, et laoruumide planeering, kasutamine ja hooldus peab olema selline, et tagatud on sööda ja allapanu kvaliteedi säilimine. Täpsustatakse nõuet puhastus- ja pesuruumide kohta. Eelnõu kohaselt peavad puhastus- ja pesuruumid olema piisavalt suured, et mahutada kasutatud seadmetelt mikroorganismide eemaldamiseks või hävitamiseks ja seadmete puhastamiseks vajalikku sisseseadet. Eelnõus täpsustatud sõnastuse kohaselt peavad katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes olema ruumid või seadmed mitte ainult loomarümpade ja loomsete jäätmete hügieeniliseks ladustamiseks, vaid ka nende ohutuks kõrvaldamiseks. Sellised nõuded tulevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 1.4 alapunktidest a, b ja c. Nõuete täpsemalt sõnastamine on oluline, et viia määruse eelnõu kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/63/EL ning tagada veelgi paremini laoruumide hügieen ja seega sööda ja allapanu kvaliteedi säilimine. Oluline on täpsustada, milline puhastus- ja pesuruumide sisseseade on sobiv.

Eelnõu §-ga 6 muudetakse nõudeid ventilatsiooni ja temperatuuri kohta ettevõtetes, kus tegeletakse katseloomadega. Võrreldes määrusega nr 92 täpsustatakse nõuet, mille kohaselt

katseloomade pidamise ruumi temperatuur ja õhuniiskus peavad olema sobivad seal peetavate loomade liigile. Eelnõu kohaselt peab temperatuur ja õhuniiskus olema sobiv ka selles ruumis peetavate loomade vanusele. Erinevas eas loomad võivad vajada erinevat temperatuuri ja õhuniiskust, seega on see oluline asjaolu, mida loomale temperatuuri ja õhuniiskuse sobivust hinnates kaaluda. Muudetakse seni määruse nr 92 § 5 lõikes 4 sätestatud nõuet, mille kohaselt peab katseloomade pidamise ruumis olema loomaliigile kohane ventilatsioonisüsteem, mis peab varustama ruumi värske õhuga ning kõrvaldama lõhnad, mürgised gaasid, tolmu ja haigustekitajad, tekitamata seejuures katseloomadele kahjulikku tuuletõmbust. Eelnõu § 6 lõikes 4 sätestatakse nõue nii soojustus-, kütte- kui ka ventilatsioonisüsteemi kohta selliselt, et katseloomade pidamise ruumis peab olema loomaliigile kohane soojustus, kütte- ja ventilatsioonisüsteem, mis peavad tagama, et õhuringlus, tolmusisaldus ja gaaside kontsentratsioon püsib tasemel, mis ei kahjusta selles ruumis peetavate loomade tervist. Seega lisanduvad nõuded soojustusele ja küttesüsteemile, mis peavad sarnaselt ventilatsioonisüsteemile olema sellised, et looma tervis poleks ohustatud. Lisaks muudetakse eelnõu kohaselt selgemaks nõue, millal peab olema tagavarageneraator või muu tagavarasüsteem. Määruse nr 92 kohaselt peab see olema vajaduse korral. Eelnõus on selgemalt määratletud, et tagavarageneraator või muu tagavarasüsteem peab olema olema siis, kui mikrokliima reguleerimine ja tagamine sõltub elektri- või mehaanilistest seadmetest. Samuti täpsustatakse, miks peab tagavarageneraator olema olema. Lisaks kehtivale nõudele, et see peab tagama katseloomade jaoks elutähtsate süsteemide tegevuse ja valgustuse elektririkke või -katkestuse korral, peab see eelnõu kohaselt tagama avariivalgustuse ja alarmsüsteemi toimimise elektririkke või -katkestuse või muu rikke korral. Eelnõu § 6 lõikena 6 on lisatud nõue, et katseloomi ei sunnita minema väliskeskkonda ilmastikutingimuste korral, mis võivad põhjustada neile stressi. Nõudeid ventilatsioonile ja temperatuurile on vaja täpsustada, et määruse eelnõu oleks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punktidega 2.1 ja 2.4. Nõuete täpsustamine tagab, et katseloomadel on ohutum elukeskkond ja neile ei põhjustata asjatut stressi.

Eelnõu §-ga 7 lisatakse nõudeid valgustuse kohta, mida katseloomade pidamisel tuleb järgida. Võrreldes määrusega nr 92 lisatakse eelnõu § 7 lõikesse 1 nõue, et valgustus peab vastama loomakasvatusest ja loomade jälgimisest tulenevatele vajadustele, ning lõikesse 4 nõue, et igale katselooma liigile tagatakse sobivad korrapärased valgustusperioodid ja sobiv valguse intensiivsus. Nõuded lisatakse, et määruse eelnõu oleks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 2.2 alapunktidega b ja c. Nõuete lisamine aitab tagada, et katseloomadele ei põhjustata asjatut stressi ja igale katseloomale on tagatud võimalikul sobiv keskkond, arvestades iga loomaliigi erinevaid vajadusi valgusperioodi ja valguse intensiivsuse järele.

Eelnõu §-ga 8 täpsustatakse nõudeid, mis käsitlevad müra ettevõtetes, kus katseloomi peetakse. Lisatakse nõue, et müra, sealhulgas ultraheli tase, ei tohi kahjustada katseloomade heaolu, samuti nõue, mille kohaselt paigaldatakse võimaluse korral selline alarmsüsteem, mis on kuuldav inimesele, kuid mille tekitatav müra jääb loomade tundlikust kuuldepiirkonnast välja. Nõuded müra kohta tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 2.3 alapunktidest a ja b. Uus sõnastus sätestab selgelt, et oluline on müra tase olenemata sellest, kus müra tekitatakse. Ka väljaspool katseloomade pidamise ning üld- ja erikatseruume tuleb hoiduda sellise müra tekitamisest, mis võib kahjustada katseloomade heaolu. Lisaks täpsustatakse, et nõue kehtib igasuguse müra kohta, mitte vaid kuuldava ja kõrgesagedusliku müra kohta. Sellised muudatused on olulised, et hoida katseloomade heaolu ja tagada neile võimalikult stressivaba elukeskkond ettevõtetes, kus neid peetakse.

Eelnõu §-ga 9 lisatakse võrreldes määrusega nr 92 (eelnõu § 9 lõiked 3 ja 4) nõue, mis puudutab katselooma tervist ja heaolu ning mille kohaselt peab ettevõttes koostama katseloomade terviseseisundi tagamise strateegia. Nimetatud strateegia on oluline, et kaitsta loomade heaolu ja see strateegia peab vastama teaduslikele nõuetele. Katseloomade terviseseisundi tagamise strateegia hõlmab korrapärasest katseloomade tervisliku seisundi jälgimist, mikrobioloogilise olukorra jälgimisprogrammi ja haigusepuhangutele reageerimise kava ning määrab kindlaks katseloomade tervisenäitajad ja menetlused uute katseloomade vastuvõtmiseks. Antud nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 3.1 alapunktist a ja on oluline, et tagada katseloomade parem terviseseisund, selle jälgimine ja tervisehäirete korral kiire tegutsemine.

Eelnõu §-ga 10 lisatakse katseloomade söötmist käsitlevaid nõudeid. Eelnõu kohaselt tuleb katseloomadele võimaldada mitte ainult füsioloogilisi vajadusi rahuldav sööt, vaid ka etoloogilisi vajadusi rahuldav sööt, mis on sobiva vormiga ja koostisega ning ohutu. Ka sööda andmine loomale peab eelnõu kohaselt olema füsioloogilisi ja etoloogilisi vajadusi rahuldav. Võrreldes määrusega nr 92 on eelnõu § 10 lõikes 2 sätestatud uus nõue, mille kohaselt peab söötmiskoht olema piisavalt suur, et vähendada katseloomadevahelist konkurentsi sööda juurde pääsemisel. Konkurentsi vähendamine sööda juurde pääsemisel on oluline loomade heaolu seisukohast ja vähendab vigastuste ohtu. Samuti on looma heaolu ja ka tervise seisukohast oluline, et sööda vorm, koostis ja selle andmine loomale rahuldaks katselooma füsioloogilisi ja etoloogilisi vajadusi. Täiendatud on ka eelnõu § 10 lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõuded katseloomade sööda keemilise, füüsilise ja mikrobioloogilise saastumise minimeerimise kohta ning katseloomade sööda pakendamise, vedamise ja ladustamise kohta. Need nõuded aitavad tagada katseloomadele ohutu sööda. Nõuded katseloomade söötmisele tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punktist 3.4 ja nende ülevõtmine on oluline, et viia määruse eelnõu nimetatud nõuetele paremini kooskõlla.

Eelnõu §-ga 11 kehtestatakse kaks uut nõuet, mida ei ole määruse nr 92 §-s 10, milles on seni kehtestatud nõuded katseloomade jootmise kohta. Eelnõu kohaselt kehtestatakse § 11 lõikega 3 nõue, et kõva kattega augustamata põhjaga puuride puhul hoolitsetakse selle eest, et jootmisel ei tekiks üleujutusi. See on oluline tingimus õnnetuste vältimiseks. Samuti lisandub nõue, et akvaariumide ja mahutite veevarustuse kohandamine nähakse ette vastavalt iga kala-, kahepaikse- ja roomajaliigi vajadustele ja taluvusele. Mõlemad nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punktist 3.5.

Eelnõu §-ga 12 sõnastatakse selgemalt nõuded looduses vabalt elava looma katseloomana kasutamise kohta. Täiendatud sõnastus on vajalik selleks, et nõue, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa punkti 3.2 alapunktist b, oleks õigesti üle võetud ja üheselt mõistetav. Määruse nr 92 kohaselt nõutakse looduses vabalt elava looma kasutamisel katseloomana looma kohanemise, karantiini paigutamise, pidamise, hooldamise ja kasutamise eelnevat planeerimist, samuti võimaluse korral pärast loomkatse lõppemist looma sobivasse elukeskkonda tagasiviimise planeerimist. Eelnõus sätestatakse selgelt, et nimetatud tegevusi ei tule vaid kavandada, vaid asjakohaseid meetmeid tuleb ka rakendada ja vajaduse korral tuleb ette näha loomade elukeskkonda tagasiviimine, mitte seda vaid kavandada.

Eelnõu §-ga 13 kehtestatakse katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele nõuded, mis käsitlevad katseloomade uude elukohta paigutamise ja elukeskkonda tagasiviimise kavasad. Eelnõu kohaselt peab katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes, millest

kavatsetakse katseloomad sobivasse uude elukohta paigutada loomakaitseseaduse § 43 lõike 7 kohaselt, olema koostatud katseloomade uude elukohta paigutamise kava, mis aitab tagada uude elukohta paigutatavate loomade sotsialiseerumise. Samuti peab katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes, millest kavatsetakse katseloomana kasutatud loodusest püütud looma sobivasse elukeskkonda tagasi viia loomakaitseseaduse § 43 lõike 7 kohaselt, enne looma elukeskkonda tagasiviimist vajaduse korral olema olema rehabiliteerimiskava. Nimetatud nõuded on olulised, sest Eesti õiguses (loomakaitseseaduse §-s 43) on kasutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artiklis 19 sätestatud võimalust, mille kohaselt liikmesriigid võivad lubada katsetes kasutatud või kasutada kavatsetud loomi liigile asjakohasesse uude elukohta paigutada või sobivasse elukeskkonda või loomakasvatussüsteemi tagasi viia. See on lubatud loomakaitseseaduse § 43 lõike 7 kohaselt tingimusel, et looma tervislik seisund seda võimaldab, see ei ohusta inimese või looma tervist, see ei ohusta keskkonda ja looma heaolu tagamiseks on võetud asjakohased meetmed. Kui liikmesriik on otsustanud artiklis 19 sätestatud võimalust lubada, peab liikmesriigi õigusesse olema üle võetud ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artikkel 29. Eelnõu §-ga 13 võetakse üle viimasena nimetatud artikkel.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse nõuded, mis käsitlevad katseloomade pidamist ja kohtlemist. Uue nõudena on eelnõu § 14 lõikes 1 sätestatud, et katseloomi, välja arvatud loomupäraselt üksildase eluviisiga loomi, peetakse üksteisega sobivatest isenditest koosnevate püsivate rühmadena. Sama paragrahvi lõikes 2 on täpsustatud, et juhul, kui loomakaitseseaduse § 45 lõike 2 kohaselt antud loomkatseprojekti loas määratud tingimustel on teaduslikel, loomade heaolu või loomade tervisega seotud põhjustel lubatud katselooma üksikult pidada, on üksikult pidamise aeg võimalikult lühike ning sel ajal säilitatakse katselooma nägemis-, kuulmis-, haistmis- või kompamiskontakt teiste loomadega. Eelnõu § 14 lõikes 3 on sätestatud nõue, et uute katseloomade toomine või katseloomade uuestitoomine väljakujunenud rühma toimub hoolika järelevalve all, et ära hoida kokkusobimatusel tulenevaid probleeme ja sotsiaalsete suhete häirimist. Eelnõu § 14 lõigetes 1–3 sätestatud nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 3.3 alapunktist a ning on olulised, et vältida loomade sobimatust pidamisest ja kohtlemisest tulenevat stressi ja tagada loomade heaolu. Eelnõu § 14 lõike 4 kohaselt ei peeta samas ruumis omavahel sobimatuid liike, näiteks rööv- ja saakloomi, või loomi, kes vajavad erinevat mikrokliimat ning röövloomad ja saakloomad hoitakse üksteise nägemis-, haistmis- ja kuuldeulatusest väljas. Nimetatud lõikes 4 sätestatud nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 1.2 alapunktist c ja on oluline, sest saaklooma ja röövlooma pidamine samas ruumis võib olla loomale väga suur stressiallikas. Eelnõu § 14 lõikes 5 kohustatakse katseloomade kasutamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtteid koostama kohanemis- ja treeningkavasid, mis sobivad katseloomadele ning loomkatseprojektiga hõlmatud loomkatsete ja loomkatseprojekti kestusega. Lõike 5 nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punktist 3.7 ning on oluline tagamaks, et loom kohaneks ilma tarbetu stressita ja looma heaolu oleks kohanemisperioodil võimalikult hästi läbimõeldud ja tagatud.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse nõuded katseloomade magamis- ja puhkekohtade kohta. Eelnõu § 15 lõikes 1 sätestatakse, et katseloomadele peab olema tagatud liigile sobiv allapanu või sobivad magamisasemed, sealhulgas pesamaterjal ja -koht aretusloomadele. Magamiskohad hoitakse puhtad ja kuivad. Eelnõu § 15 lõike 2 kohaselt peab katseloomadel nende liigile sobivas loomade pidamise ruumis olema kindel ja mugav puhkekoht. Nõuded puhke- ja magamisalade kohta on olulised katseloomade heaolu seisukohast. Need on vajalikud selleks,

et tagada katseloomadele turvaline keskkond puhkamiseks ja magamiseks. Nimetatud nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punktist 3.6.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse nõuded katseloomade keskkonna mitmekesistamise kohta. Eelnõu § 16 lõikes 1 sätestatakse, et kõigile loomadele peab olema võimaldatud piisavalt mitmekesine ruum, kus nad saavad väljendada oma normaalseid käitumisharjumusi. Stressist tuleneva käitumise vähendamiseks võimaldatakse neil oma keskkonna üle teatud määral ise otsuseid ja valikuid teha. Eelnõu § 16 lõike 2 kohaselt peab kasutama asjakohaseid keskkonna mitmekesistamise meetodeid, mis suurendavad katseloomadele võimaldatavate tegevuste valikut ja täiustavad toimetulekuks vajalikke tegevusi, sealhulgas vastavalt katselooma liigile liikumine, toiduotsimine ning manipulatiiv- ja kognitiivtegevused. Nimetatud nõuded on olulised, sest keskkonna mitmekesisus leevendab katseloomade stressi ja igavusest tulenevate ebanormaalse käitumise esinemist. Eelnõu § 16 lõike 3 kohaselt kohandatakse katseloomade pidamise ruumi keskkonna mitmekesisus vastavalt loomade liigispetsiifilistele ja individuaalsetele vajadustele. Lõikes 3 sätestatud nõue on oluline, sest keskkond, milles looma heaolu ja normaalsed käitumisharjumused on tagatud, sõltub loomaliigist ja indiviidist. Eelnõu § 16 lõikes 4 kohustatakse katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtteid koostama katseloomade keskkonna mitmekesistamise strateegia, mida vaadatakse korrapäraselt läbi ja ajakohastatakse. Selline strateegia aitab tagada, et katseloomade pidamise keskkond on korrapäraselt läbi mõeldud ja piisav ning keskkonna mitmekesisus seega tagatud. Kõik eelnõu §-s 16 sätestatud nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa A-osa punkti 3.3 alapunktist b. Nõuded tuleb üle võtta, et viia määruse eelnõu kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/63/EL.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse uus nõue, mille kohaselt katseloomade kasvatamise ettevõttes, kus kasvatatakse ahvilisi, koostatakse strateegia selliste katseloomade osakaalu suurendamiseks, kes on vangistuses kasvanud ahviliste järglased. Nimetatud nõue on määruse eelnõus sätestatud, et võtta üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artikli 28 nõue.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse täpsustatud nõuded katseloomade üle arvestuse pidamise kohta katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes. Määruses nr 92 on katseloomade üle arvestuse pidamise nõuded ettevõtte liikide kaupa kolmes eraldi paragrahvis, kuid kuna Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artiklis 30 on kehtestatud nii katseloomade kasutamise, katseloomade kasvatamise kui ka katseloomadega varustamise ettevõtete kohta samad arvestuse pidamise nõuded (üksnes väga väikeste erinevustega), siis selguse huvides on nõuded ühte paragrahvi koondatud ka määruse eelnõus. Nii katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise kui ka katseloomade kasutamise ettevõttes peetavas arvestuses kajastatakse eelnõu kohaselt vähemalt järgmised andmed:

- 1) kasvatatud, soetatud, tarnitud, loomkatses kasutatud, elukeskkonda tagasiviidud või uude elukohta paigutatud katseloomade arv ja liik;
- 2) katselooma päritolu, sealhulgas asjaolu, kas ta on kasvatatud loomkatses kasutamiseks;
- 3) katselooma soetamise, tarnimise, elukeskkonda tagasiviimise või uude elukohta paigutamise kuupäev;
- 4) selle katseloomade kasvatamise või katseloomadega varustamise ettevõtte asukoht ja aadress ning ettevõtte tegevusloa number, millest katseloomad hangiti;
- 5) katselooma vastuvõtja nimi ja aadress;
- 6) ettevõttes surnud või hukatud katseloomade arv ja liik, surma põhjus, kui see on teada, ning surma kuupäev;

7) katseloomade kasutamise ettevõtte puhul katseloomadega läbi viidud loomkatseprojektid, loomkatseprojekti eest vastutavate isikute ning loomkatseprojekti kaasatud isikute nimed. Kehtiva määruse kohaselt polnud üheselt mõistetavalt sätestatud katseloomade kasvatamise ettevõttele kohaldatav nõue, et selles ettevõttes tuleb arvestuses kajastada ka andmed katselooma päritolu kohta, sealhulgas asjaolu kohta, kas ta on kasvatatud loomkatse kasutamiseks, ja andmed selle ettevõtte kohta, millest katseloomad hangiti. Nende andmete säilitamine katseloomade kasvatamise ettevõttes on siiski oluline, et oleks võimalik tagada loomade jälgitavus looma sünnist alates. Ka katseloomadega varustamise ettevõttel puudub määruse nr 92 kohaselt kohustus pidada arvestust katselooma päritolu kohta, sealhulgas asjaolu kohta, kas loom on kasvatatud loomkatse kasutamiseks. Katseloomade kasutamise ettevõtte ei pea määruse nr 92 kohaselt kajastama selles ettevõttes peetavas arvestuses andmeid katselooma vastuvõtja nime ja aadressi kohta. Katselooma vastuvõtja andmete säilitamine on aga oluline, et katseloomade liikumist ettevõtete vahel saaks jälgida.

Eelnõu §-ga 19 kehtestatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes koerte, kasside ja ahviliste üle arvestuse pidamise kohta. Võrreldes määrusega nr 92 on eelnõus täpsustatud, et kui katseloomadena kasutatavate koerte, kasside ja ahviliste kohta säilitatakse ettevõttes teave katselooma päritolu kohta, siis tuleb sealhulgas säilitada teave, kas katseloom on kasvatatud loomkatse kasutamiseks. Määruse nr 92 § 15 lõike 1 punkti 3 kohaselt nõutakse teavet üksnes looma päritolu kohta, kuid sellest ei pruugi selguda, kas katseloom on kasvatatud loomkatse kasutamiseks. Kuna kassid ja koerad, kellelgi loomkatseid tehakse, ei ole alati kasvatatud katsetes kasutamiseks, on see oluline teave. Samuti on see oluline arvestades, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artikli 28 kohaselt peavad ahviliste kasvatajad kehtestama strateegia selliste loomade osakaalu suurendamiseks, kes on vangistuses kasvanud ahviliste järglased. Nõue selle kohta, et koerte, kasside ja ahviliste puhul tuleb säilitada teave loomade päritolu kohta, sealhulgas teave asjaolu kohta, kas nad on kasvatatud loomkatsetes kasutamiseks, tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artiklist 31.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse loomade heaolu üksuse täpsemad ülesanded. Võrreldes määrusega nr 92 lisandub nõue, et loomade heaolu üksus nõustab katseloomadega vahetult tegelevaid isikuid ka loomade soetamise küsimustes. Nimetatud nõue aitab tagada, et katseloomade päritolu sobib loomkatse eesmärgi saavutamiseks. See on oluline, et vältida loomkatse ebaõnnestumist ja vajadust loomkatset korrata. Nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artikli 27 lõike 1 punktist a. Samuti sõnastatakse ümber määruse nr 92 § 16 punktis 4 sätestatud nõue, mille kohaselt teeb loomade heaolu üksus loomkatseprojekti loa taotluse esmase hindamise ning jälgib loomkatseprojektide arengut ja tulemusi, võttes arvesse muu hulgas loomkatse asendamise, vähendamise ja täiustamise nõude täitmist. Eelnõu § 20 punkti 4 kohaselt teeb loomade heaolu üksus loomkatseprojekti loa taotluse esmase hindamise ning jälgib loomkatseprojektide arengut ja tulemusi, võttes arvesse loomkatsete mõju kasutatud katseloomadele ja määrates kindlaks asjaolud, mis aitavad kaasa asendamise, vähendamise ja täiustamise nõude täitmisele, ning andes nende asjaolude kohta nõuandeid. Täpsem sõnastus on oluline, et viia määrus täpselt kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artikli 27 lõike 1 punktiga d. On oluline sätestada, et loomade heaolu üksus ei jälgi ainult loomkatseprojekti arengut ja tulemusi, vaid määrates kindlaks asjaolud, mis aitavad kaasa asendamise, vähendamise ja täiustamise nõude täitmisele, annab ka nende asjaolude kohta nõuandeid.

Eelnõu §-ga 21 kehtestatakse nõue, et loomade heaolu üksuse antud nõuanded ning nendega seotud otsused dokumenteeritakse. Dokumente säilitatakse vähemalt kolm aastat koostamise

päevast arvates. Võrreldes määruse nr 92 §-ga 17, milles sisalduvad nõuded loomade heaolu üksuse dokumentide kohta, ei ole eelnõus muudatusi.

Eelnõu §-s 22 esitatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes väikeste näriliste, küülikute ja tuhkruute pidamise kohta. Nii hiirte, rottide, liivahiirte, hamstrite ja merisigade pidamise koha mõõtmed kui ka küülikute ja tuhkruute pidamise koha mõõtmed katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad eelnõu kohaselt vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa asjakohases punktis sätestatud nõuetele. Hiirte, rottide, liivahiirte, hamstrite ja merisigade puhul on need nõuded sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktis 1, küülikute puhul sama lisa punktis 2 ja tuhkruute puhul sama lisa punktis 5. Määruse nr 92 kohaselt peavad katseloomade pidamise koha mõõtmed katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes vastama sama määruse lisades sätestatud nõuetele. Kuid direktiivi tehniliste sätete ülevõtmine ja kehtestamine Eesti riigisisese määruse lisadena ei ole osutunud parimaks lahenduseks. Euroopa Komisjonil on tekkinud küsimusi näiteks tabelite joonealuste märkuste ülevõtmise kohta ja muude ebatäpsuste kohta. Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri” § 28 lõike 6 kohaselt on lubatud otsesed viited Euroopa Liidu direktiivi tehnilistele sätetele, mida Eesti peab üksüheselt kohaldama ja mille kordamine õigusakti eelnõus ei ole õigusselguse seisukohalt otstarbekas ega vajalik. Antud juhul ei ole Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas toodud nõudeid otstarbekas ega vajalik määruses korrata, sest neid nõudeid peab Eesti üksüheselt kohaldama. Pigem võivad III lisa B-osa tabelite kordamisel riigisiseses määruses paratamatult kaasnevad väikesed normitehnilised erinevused põhjustada asjatut segadust ning etteheiteid direktiivi ülevõtmise puudulikkuse kohta. Nimetatud viidete tegemise eesmärk on ka lihtsustada muudatuste kohaldamist, kui katseloomade pidamisel kohaldatavad ruuminõuded III lisa B-osas peaksid muutuma. Samuti tagab viitamine, et Eesti õigusaktis kehtestatud nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega.

Eelnõu §-s 23 esitatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes kasside pidamise kohta. Kasside pidamise koha mõõtmed katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktis 3 sätestatud nõuetele. Viitamine direktiivi tehnilistele sätetele on otstarbekas, sest Eesti peab neid nõudeid üksüheselt kohaldama. Viitamine tagab, et Eesti õigusaktis kehtestatud nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega.

Eelnõu §-s 24 esitatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes koerte pidamise kohta. Koerte pidamise koha mõõtmed katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktis 4 sätestatud nõuetele. Viitamine direktiivi tehnilistele sätetele on otstarbekas, sest Eesti peab neid nõudeid üksüheselt kohaldama. Viitamine tagab, et Eesti õigusaktis kehtestatud nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega.

Eelnõu §-s 25 sätestatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes ahviliste pidamise kohta. Ahviliste pidamise koha

mõõtmel katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktis 6 sätestatud nõuetele. Viitamine direktiivi tehnilistele sätetele on otstarbekas, sest Eesti peab neid nõudeid üksüheselt kohaldama. Viitamine tagab, et Eesti õigusaktis kehtestatud nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega. Võrreldes määrusega nr 92 jääb samaks nõue, et brahhiatsiooni kasutatavate ahvide puur peab olema vähemalt nii kõrge, et ahvid saaksid laes paikneval puul vabalt kiikuda, ilma et jalad puuri põrandale ulatuksid. Samuti jääb samaks nõue, et vajaduse korral tuleb paigaldada puuri turnimispuud, et ahvid saaksid kasutada puuri ülaosa. Tegemist on ulatuslikemate nõuetega, kui on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2010/63/EL. Eesti on siin kasutanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL artikli 2 lõikes 1 sätestatud võimalust, mille kohaselt võivad liikmesriigid säilitada sätteid, mis kehtivad 9. novembril 2010 ja mille eesmärk on tagada nimetatud direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate loomade ulatuslikum kaitse, kui on ette nähtud nimetatud direktiivi sätetega. Liikmesriigid pidid Euroopa Komisjoni sellistest riigisisestest sätetest teavitama ja Eesti on seda teinud. Ulatuslikumad nõuded ahvilistele otsustati eelnõu kohaselt määrusesse jätta, sest samasisulised nõuded sisaldasid 9. novembril 2010. a kehtinud Vabariigi Valitsuse 30. aprilli 2004. a määruse nr 181 „Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutuseetevõtetele esitatavad nõuded ning nende ettevõtete tunnustamise kord” § 11 lõikes 3. Ahvilised on väga intelligentsed loomad ja nende ulatuslik kaitse on põhjendatud, tagamaks neile katseloomadena maksimaalne heaolu.

Eelnõu §-s 26 esitatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes põllumajandusloomade pidamise kohta. Põllumajandusloomade pidamise koha mõõtmel katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktis 7 sätestatud nõuetele. Viitamine direktiivi tehnilistele sätetele on otstarbekas, sest Eesti peab neid nõudeid üksüheselt kohaldama. Viitamine tagab, et Eesti õigusaktis kehtestatud nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega.

Eelnõu §-s 27 sätestatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes lindude pidamise kohta. Lindude pidamise koha mõõtmel katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktis 8 sätestatud nõuetele. Viitamine direktiivi tehnilistele sätetele on otstarbekas, sest Eesti peab neid nõudeid üksüheselt kohaldama. Viitamine tagab, et Eesti õigusaktis olevad nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega. Võrreldes määrusega nr 92 jääb samaks nõue, mille kohaselt nippel- ja kaussjooturite kasutamise korral peab igal linnul olema juurdepääs kahele jooturile. Samuti jääb samaks nõue, et puurides peavad olema õrred ja üksikpuurides peetavatel lindudel peab olema võimalus näha teisi linde. Eelnimetatud nõuete puhul on Eesti kasutanud direktiivi artikli 2 lõikes 1 sätestatud võimalust säilitada sätteid, mis kehtivad 9. novembril 2010. a ja mille eesmärk on tagada loomade ulatuslikum kaitse, kui on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL sätetega. Ulatuslikumad nõuded lindude pidamise kohta otsustati eelnõu kohaselt määrusesse jätta, sest samasisulised nõuded sisaldasid 9. novembril 2010 kehtinud Vabariigi Valitsuse 30. aprilli 2004. a määruse nr 181 „Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade

kasutusettevõtetele esitatavad nõuded ning nende ettevõtete tunnustamise kord” § 15 lõigetes 3 ja 4.

Eelnõu §-s 28 sätestatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes kahepaiksete ja roomajate pidamise kohta. Kahepaiksete ja roomajate pidamise koha mõõtmed, katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peavad vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktides 9 ja 10 sätestatud nõuetele. Viitamine direktiivi tehnilistele sätetele on otstarbekas, sest Eesti peab neid nõudeid üksüheselt kohaldama. Viitamine tagab, et Eesti õigusaktis kehtestatud nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega.

Eelnõu §-s 29 sätestatakse nõuded katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes kalade pidamise kohta. Kalade pidamine katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes peab vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osa punktis 11 sätestatud nõuetele. Määruses nr 92 on nõuded kalade pidamise kohta sätestatud §-s 25. Uusi nõudeid määruse eelnõus kalade pidamise kohta ei lisandu. Viitamine direktiivi tehnilistele sätetele on otstarbekas, sest Eesti peab neid nõudeid üksüheselt kohaldama. Viitamine tagab, et Eesti õigusaktis kehtestatud nõuded on täpselt kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL III lisa B-osas esitatavate nõuetega.

Eelnõu §-s 30 sätestatakse määruse jõustumissäte. Jõustumise kuupäeva kavandamisel on võetud arvesse aega, mis on vajalik ettevõtjatele uute normidega tutvumiseks ning vajalikuks korralduslikuks eeltööks.

Eelnõu §-s 31 tunnistatakse määrus nr 92 kehtetuks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 33–79). Nimetatud Euroopa Liidu direktiivi ja Eesti õigusakti vastavustabel on toodud seletuskirja lisis 1.

4. Määruse mõjud

Määruse kehtestamisega ei kaasne olulist mõju. Võrreldes määrusega nr 92 on eelnõuga tehtavad muudatused valdavalt sõnastuse täpsustused või üksikasjalikuma sõnastuse sätestamine Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL ülevõtmise kvaliteedi parandamiseks. Muudatused ei pärsi loomkatsete tegemise võimalusi. Muudatused aitavad parandada katseloomade heaolu.

Määruse kehtestamisega kaasneb mõju majandusele.

Sihtrühm: ettevõtjad, kes tegelevad oma ettevõttes katseloomade kasvatamisega, katseloomadega varustamisega või katseloomade kasutamiseega.

Mõju kirjeldus: Eelnõuga lisatakse katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele uusi nõudeid ja täpsustatakse kehtivaid nõudeid, et tagada katseloomade parem heaolu nendes ettevõtetes. Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetes tegutsevad ettevõtjad

peavad tagama, et nende kasutatavad seadmed oleksid kooskõlas uute nõuetega ja ettevõtetes oleks loodud kõik tingimused, mis peavad olema katseloomade heaolu tagamiseks täidetud. Näiteks lisanduvad nõuded kütte- ja ventilatsiooniseadmetele. Samuti lisanduvad katseloomade keskkonna mitmekesistamise täpsemad nõuded ning katseloomade puhke- ja magamisalade olemasolu nõue. Lisaks tuleb katseloomade kasutamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasvatamise ettevõtetel muudatuste kohaselt hakata koostama mitmeid uusi strateegiaid ja kavasid. Tuleb koostada katseloomade tervises seisundi tagamise strateegia, kohanemis- ja treeningkavad, katseloomade keskkonna mitmekesistamise strateegia ja vajaduse korral katselooma uude elukohta paigutamise kava ja rehabiliteerimiskava. Ahviliste katseloomadena kasvatamise puhul lisandub ahviliste kasvatamise strateegia koostamise nõue. Käesoleva ajani Eestis ahvilisi loomkatsetes kasutatud ei ole ning seetõttu pole sellise nõude sisse viimine ka ettevõtetele mõju avaldavaks teguriks. Täpsustuvad ka loomade heaolu üksuse ülesanded. Seega eelnõu määrusena kehtestamisega kaasneb väheoluline mõju majandusele, sest ettevõtjatel tuleb küll täita mõningaid lisäülesandeid, kuid need ei nõua suuri lisakulutusi, on vajadusepõhised ja enamasti ka ühekordsed tegevused, mitte igapäevased.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: puudub.

Järeldus mõju olulisuse kohta: oluline mõju puudub.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarve vahenditest. Samuti ei kaasne määruse rakendamisega eeldatavaid tulusid.

Määruse rakendamisega ei kaasne olulisi kulude suurenemisi loomkatseprojektide läbiviijatele ega katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. augustil 2017.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Sotsiaalministeeriumile. Keskkonnaministeerium ja Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastasid maaeluministri määruse märkustega, millega arvestamise või mittearvestamise selgitused ja põhjendused on esitatud seletuskirja lisa 2. Sotsiaalministeerium kooskõlastas eelnõu vaikimisi.

Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Veterinaar- ja Toiduametile, Tartu Ülikoolile, Eesti Maaülikoolile, Tallinna Tehnikaülikoolile, MTÜ-le Eesti Loomakaitse Selts, kõigile tegevusluba omavatele vivaariumidele, kõigile loomkatseprojekti loakomisjoni liikmetele ja katseloomade kaitse komisjoni liikmetele. Arvamusi ei esitatud.

maaeluministri määruse „Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele esitatavad nõuded, sealhulgas katseloomade üle arvestuse pidamise täpsemad nõuded ja loomade heaolu üksuse täpsemad ülesanded” eelnõu seletuskirja juurde

Lisa 1
„Euroopa Liidu direktiivi ja Eesti õigusakti vastavustabel”

EL-i õigusakti norm	EL-i õigusakti normi ülevõtmise kohustus	EL-i õigusakti normi sisuliseks rakendamiseks kehtestatavad riigisisened õigusaktid		Kommentaariid
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/63/EL, 22. september 2010, teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta (edaspidi <i>direktiiv nr 2010/63</i>), III lisa, A-osa, punkt 1.1, alapunkt a	Jah	§ 2, lõige 1	Maaeluministri määruse „Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele esitatavad nõuded, sealhulgas katseloomade üle arvestuse pidamise täpsemad nõuded ja loomade heaolu üksuse täpsemad ülesanded” eelnõu (edaspidi <i>määruse eelnõu</i>)	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.3, alapunkt c	Jah	§ 2, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.3, alapunkt c	Jah	§ 2, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.2, alapunkt b	Jah	§ 2, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.3, alapunkt c	Jah	§ 2, lõige 5	Määruse eelnõu	

Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.3, alapunktid b ja c	Jah	§ 2, lõige 6	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.2, alapunkt a	Jah	§ 2, lõige 7	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.1, alapunkt a	Jah	§ 3, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.2, alapunkt b	Jah	§ 3, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 22	Jah	§ 3, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.1, alapunkt b	Jah	§ 3, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.3	Jah	§ 4, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.4, alapunkt d	Jah	§ 4, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 22, punkt 2	Jah	§ 4, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.3, alapunkt a	Jah	§ 4, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.4, alapunkt a	Jah	§ 5, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.4, alapunkt b	Jah	§ 5, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.4, alapunkt c	Jah	§ 5, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.1, alapunkt b	Jah	§ 6, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.1, alapunkt b	Jah	§ 6, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.1, alapunkt b	Jah	§ 6, lõige 3	Määruse eelnõu	

Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.1, alapunkt a	Jah	§ 6, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.4	Jah	§ 6, lõige 5	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.1, alapunkt c	Jah	§ 6, lõige 6	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.2, alapunkt a ja b	Jah	§ 7, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.2, alapunkt b	Jah	§ 7, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.2, alapunkt d	Jah	§ 7, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.2, alapunkt c	Jah	§ 7, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.3, alapunkt a	Jah	§ 8, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.3, alapunkt b	Jah	§ 8, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 2.3, alapunkt c	Jah	§ 8, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.1, alapunkt b	Jah	§ 9, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.1, alapunkt b	Jah	§ 9, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.1, alapunkt a	Jah	§ 9, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.1, alapunkt a	Jah	§ 9, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.4, alapunkt a	Jah	§ 10, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, osa A, punkt 3.4, alapunkt d	Jah	§ 10, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt	Jah	§ 10, lõige 3	Määruse eelnõu	

3.4, alapunkt b				
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.4, alapunkt c	Jah	§ 10, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.4, alapunkt c	Jah	§ 10, lõige 5	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.5, alapunkt a	Jah	§ 11, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.5, alapunkt b	Jah	§ 11, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.5, alapunkt b	Jah	§ 11, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.5, alapunkt c	Jah	§ 11, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.2, alapunkt b	Jah	§ 12, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.2, alapunkt a	Jah	§ 12, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 29	Jah	§ 13, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 29	Jah	§ 13, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.3, alapunkt a	Jah	§ 14, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.3, alapunkt a	Jah	§ 14, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, osa A, punkt 3.3, alapunkt a	Jah	§ 14, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 1.2, alapunkt c	Jah	§ 14, lõige 4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.7	Jah	§ 14, lõige 5	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.6, alapunkt a	Jah	§ 15, lõige 1	Määruse eelnõu	

Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.6, alapunkt b	Jah	§ 15, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, III lisa, A-osa, punkt 3.3, alapunkt b	Jah	§ 16, lõiked 1-4	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 28	Jah	§ 17	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 30	Jah	§ 18, punktid 1-7	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 31, punkt 1	Jah	§ 19, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 31, punkt 2	Jah	§ 19, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 31, punkt 3	Jah	§ 19, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 27, punkt 1	Jah	§ 20, punktid 1-6	Määruse eelnõu	
Direktiivi nr 2010/63, artikkel 27, punkt 2	Jah	§ 21	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 1	Jah	§ 22, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 2	Jah	§ 22, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 5	Jah	§ 22, lõige 3	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 3	Jah	§ 23	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 4	Jah	§ 24	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 6	Jah	§ 25, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 7	Jah	§ 26, lõiked 1 ja 2	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 8	Jah	§ 27, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 9	Jah	§ 28, lõige 1	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 10	Jah	§ 28, lõige 2	Määruse eelnõu	
Direktiiv nr 2010/63, III lisa, B-osa, punkt 11	Jah	§ 29	Määruse eelnõu	

Eelnõu kooskõlastamise käigus esitatud märkuste ja ettepanekutega arvestamise tabel maaeluministri määruse „Katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise ja katseloomade kasutamise ettevõtetele esitatavad nõuded, sealhulgas katseloomade üle arvestuse pidamise täpsemad nõuded ja loomade heaolu üksuse täpsemad ülesanded” eelnõu seletuskirja juurde

Kooskõlastaja	Märkused, ettepanekud	Maaeluministeeriumi arvamus
Haridus- ja Teadusministeerium	1. Määruse jõustumisega kasvab katseloomadega seotud teadustöös administratiivkoormus märkimisväärselt. Planeeritud pole lisarahastust suureneva halduskoormusega tegelemiseks lisatööjõu abil, mistõttu võib eeldada, et administratiivtöö tehakse teadustöökulude aja arvelt.	Selgitus Selgitame, et võrreldes kehtiva määrusega on määruse eelnõus sätestatud vaid täpsustused katseloomade pidamise ja sellega seonduva osas. Nende täpsustustega ei kaasne ettevõtjatele märkimisväärset halduskoormuse tõusu. Ettevõtjate rahastamine riigieelarvest oleks käsitatav riigiabina.
Haridus- ja Teadusministeerium	2. Eelnõu kohaselt peavad katseloomadega tegelevad asutused tagama nõuetekohaste lisaruumide ja -seadmete olemasolu. Lisaks teadusasutustele, kus katseloomadega katseid läbi viiakse, kohaldatakse nõuded ka katseloomi kasvatavatele ja nendega varustatavatele asutustele. See võib tingida eeskätt ruumiprobleemid katseloomi kasvatavates asutustes, millest tulenevalt osad senistest kasvatusasutustest ei pruugi võimelised olla senistes ruumides jätkama.	Selgitus Veterinaar- ja Toiduameti andmetel ei ole Eestis ühtegi katseloomade ettevõtet ehk vivaariumi, milles ettevõtja tegutseks ainult katseloomade kasvatamise või katseloomadega varustamisega. Kõik ettevõtted on lisaks sellele ka katseloomade kasutamise ettevõtted. Eelnõu kohaselt ei lisandu nõudeid, mis poleks varem kehtinud katseloomade kasutamise ettevõttele. Seega on praktikas välistatud võimalus, et katseloomade kasvatamise ettevõtted ei saa eelnõus

		sätestatud muudatuste jõustumisel tegevust senistes ruumides jätkata.
Haridus- ja Teadusministeerium	<p>3. Määruse regulatsiooniga on kavas rakendada mitmeid lisanõudeid katseloomade igapäevaelu reguleerimiseks. Näiteks senistega oluliselt karmimad nõuded on katseloomade joogi ja söögi kvaliteedile, ladustamisele ja manustamisele. Peab arvestama nii katselooma vanuse kui ka etoloogiaga toidu, valgustatuse ning kütte valikul, mis tingib vajaduse ulatuslike lisainvesteeringute jaoks katseloomade kasvatusasutuste ja katseid läbiviivate asutuste sisseseade tarbeks. Juhime tähelepanu, et oluline on planeerida asutustele täiendavaid rahalisi toetusmeetmeid, et tagada katseloomadega varustatus teadustöös.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Selgitame, et eelnõus sätestatud muudatused on vaid täpsustused praegu kehtivatele nõuetele. Muudatused ei ole meie hinnangul ulatuslikud ega too kaasa suuremaid täiendavaid kulutusi tegutsevatele ettevõtjatele. Juhime tähelepanu, et ettepanekus kirjeldatud rahaliste toetusmeetmete kavandamine ettevõtjatele oleks käsitatav riigiabina.</p>
Haridus- ja Teadusministeerium	<p>4. Määruse eelnõu § 1 lõike 2 kohaselt on teadusasutustel võimalik ühe katse põhiselt taotleda luba erandiks katseloomade hooldamise ja pidamisenõuete kohaldamiseks teaduslikel, katseloomade heaolu või katseloomade tervisega seotud põhjustel. Leiame, et põhjendatud oleks laiendada luba kas teatud perioodile või teatud tüüpi katsete läbiviimiseks, et vähendada administratiivkoormust teadlaste igapäevatöös.</p>	<p>Arvestamata</p> <p>Selline loomkatseprojekti põhine erandi tegemise võimalus loomkatseprojekti loakomisjonile tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta artikli 33 lõikest 3. Selgitame, et loomkatseprojekt viiaksegi läbi teatud perioodil ja loomkatseprojekt võib hõlmata mitut teatud tüüpi loomkatset, mille puhul loakomisjon võib lubada erandeid katseloomade hooldamise ja pidamise nõuetest.</p>

<p>Haridus- ja Teadusministeerium</p>	<p>5. Seletuskirja mõju analüüsis on käsitletud mõju ettevõtetele, kes tegelevad katseloomadega. Samas pole analüüsitud mõju ülikoolidele ja teadusasutustele, kellele samuti katseloomade pidamise tingimused karmistuvad. Palume analüüsi täiendada ning tuua välja, milline on mõju ülikoolidele ja teadusasutustele ning milline on tegelik mõju riigieelarvele (sh katteallikad).</p>	<p>Selgitus</p> <p>Muudatused eelnõus ei ole nii ulatuslikud, et sellega kaasneks oluline kulude suurenemine loomkatseprojektide läbiviijatele või katseloomadega tegelevatele ettevõtjatele.</p> <p>Selgitame, et seletuskirjas määruse mõju analüüsis on käsitletud mõju mitte ettevõtetele, vaid ettevõtjatele, kes tegelevad neile kuuluvates ettevõtetes katseloomade kasvatamise, katseloomadega varustamise või katseloomade kasutamisega.</p> <p>Ka ülikoolid on loakohustusega ettevõtjad (avalik-õiguslikud juriidilised isikud) majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse § 5 lõike 1 tähenduses. Seega hõlmab analüüs mõju ülikoolidele.</p> <p>Teadusasutuste baasfinantseerimine ning uurimistoetuste määramine toimub teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses sätestatud korras.</p>
<p>Keskkonnaministeerium</p>	<p>Eelnõu § 12 sätestab looduses vabalt elava looma kasutamise katseloomana. Sama paragrahvi lõike 1 teise lause kohaselt nähakse vajaduse korral pärast loomkatse lõppemist ette looma sobivasse elukeskkonda tagasiviimine. Eelnõu § 13 lõige 2 omakorda sätestab, et ettevõtetes, millest kavatsetakse katseloomana kasutatud looduses vabalt elavat looma sobivasse elukeskkonda</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Lisame määruse eelnõusse, et loomade sobivasse elukeskkonda tagasilaskmine on lubatud ainult looduskaitseseaduses sätestatud tingimustel. Teeme ettepaneku lisada looduskaitseseaduse §58 lõikesse 3 alampunkti 3, mis sätestab, et tehiskeskkonnas peetud loomade</p>

	<p>tagasi viia loomakaitseseaduse § 43 lõike 7 kohaselt, koostatakse enne looma elukeskkonda tagasiviimist vajaduse korral rehabiliteerimiskava.</p> <p>Kahjuks ei tule eelnõu tekstist ega ka seletuskirjast selgelt välja, mida mõeldakse „sobiva elukeskkonna“ all. Selgituseks märgime, et tehiskeskkonnas peetud loomade loodusesse laskmine on reguleeritud looduskaitseaduse §58 lõike 3 alusel järgnevalt:</p> <p>”Kohaliku loomaliigi tehiskeskkonnas peetud isendi loodusesse laskmine toimub üksnes käesoleva seaduse §-s 49 nimetatud tegevuskava alusel, välja arvatud vigastuse ravimise või elujõulisuse taastamise eesmärgil tehiskeskkonnas hoitud isendi loodusesse laskmine.“</p> <p>Seega on tehiskeskkonnas peetud loomade loodusesse tagasi laskmine keelatud välja arvatud kahel juhul:</p> <p>1) loomade loodusesse viimine ex situ liigikaitsestisest paljundusprogrammist liigi kaitse tegevuskava alusel, kus kõik võimalikud riskid on hinnatud.</p> <p>2) samuti ravi järgselt loomade vabastamine.</p> <p>Muudel juhtudel, eriti suurema hulga loomade puhul on oht, et loomad lastakse lahti uude kohta, kus nad ei ole kohastunud elama, kuhu nad võivad tuua selle koha jaoks uudseid haigusi ja parasiite või ka lihtsalt rikkuda kohalikku</p>	<p>loodusesse tagasi laskmine on lubatud ka juhul, kui tegemist on ajutiselt loodusest eemaldatud katseloomaga ja loodusesse tagasi laskmiseks on olemas Keskkonnaameti luba.</p>
--	---	---

	<p>genofondi, kuna teatud liikidel on looduses alampopulatsioonid, mis loomulikult teiste populatsioonidega ei ristunud. Eeltoodud põhjustel ei ole üldjuhtudel loomade tehiskeskkonnas loodusesse laskmine lubatud ja eeltoodud erandid. Seega palume looduskaitseaduse sätteid aluseks võttes muuta eelnõu paragrahvide 12 ja 13 sõnastust välistades loomade loodusesse vabastamise.</p>	
--	---	--

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler